

הרב עמיעד גלזר

חוֹזֶה מִטְעָנָה לְטַעָנָה וּבְפִרְטָן מִטְעָנָה בְּטֻעָות

ראשי פרקים

- א. מבוא
- ב. רקע
- ג. דין אמתלא
- ד. אין אדם טוען וחוזר וטוען - טעמים
- ה. יכולת החוזה מפטור לפטור
- ו. החוזה ע"י אמרת נזכרתי / טעיתי
- ז. כשותחיב ע"י אני יודע
- ח. כשותחיב ע"י אני יודע
- ט. חמימה
1. חמימה מההתחלה
2. חמימה מעתה שבאמת נזכרתי
- ד. ביאור חמימה אמרת נזכרתי
- ה. ביאור חמימה טעיתי
1. מחלוקת אם צריך סייע עדין או די במיגו

א. מבוא:

בש"יע חוות ס' פ מבואר שאין אדם טוען וחוזר וטוען טענה אחרת והיינו מטענת חייב לטענת פטור. אולם מטענת פטור יכול לחזור בו ולטעון טענה פטור אחרת. אmens מעינו שאף מחובה חוזר בו באופנים שונים כגון נמפרש דבריו הראשונים או בטענת השטאה השבעה וכיוצא"ב.

מוקד המהלך שיובא להמן מעמדה המשפטית של טענה נזכרתי או טעיתי בדברי הראשונים ועוד וכיוצא"ב אמירות בעלות תוכנות מסוימות להן. שהרי בחוזה מעין זו בסיטואציות שונות אין לכaura את החסרון הממצו' בד"כ בחוזה רגילה שימושו הוא לא מייחנות של הדבר. שהרי אmens "שר השכחה" שולט אצל בשරודם וכלשונו הרשב"א בשווי' חי רלח ע"כ יתכן שיש בטענה מעין זו לגיטימיות מסוימת.

מאייד ברור הוא שכדי להוציא דין לאשרו חייב בה"ז להשתמש בכלים ובטענות שאין נזילות אלא מוצקות¹ אפשר לעשות בכך שימוש ברור כדי להגעה לחקירה האמת או על"פ לטוב והישר².

טענות נזכרתי וטעיתי מצויות בחו"ם באופנים שונים ונטענות ע"י דוברים שונים - טובע נתבע ועד. אנסה מעט עד היכן שידי מגעת זומני מתיר לרכו את השיק לבירורינו

1. ע"י וכיוצא"ב בספר עין זוכר לחיד"א רעד מלכות אותן כ וכן בעריה"ש העtid תלי סנה' נה ס"ב ביחס לקביעות התשובה בbinary שלמטה.

2. שו"ת הרואה קז.

לעורכו, ולברר מותך ההלכה את שורשי הגינוי (בעיקר אצל בעלי הדין) אגב כך יתלבנו בעיה יסודות ונספחים בהלכות מרכזיות אחרות בהלכות טוען ונטען ועדות. יצוין שבמהלך הדברים חסרה לי משענותם של אחרונים האמורים שכמעט לא מצאים עוסקים ביסודות הנושא האמור. עי"כ יש עוד הרבה מקום לברר ולעין בדברים.

ב. רקע

כדי להבין את התוועלת שיכולה לצמוח מטענה נזכרתי וטעיתי יש להרחיב מעט את היריעה בשורשי החזרה מטענה במקום שהחזרה אינה מתאפשרת - מהובה לפטור. ובמקום שהיא אפשרית - הינו מפטור לפטור.

1) אין אדם טוען וחוזר וטעון

בשו"ע פ,א - "מי שטוען בבדיקה טענה אחת ונתחייב בה אינו יכול לטוען טענה אחרת שסתורת הראשונה אבל אם בא לתקן טענה ראשונה ולומר כך נתקוונתי ויש במשמעותה לשון שסובל זה התקיקון שומען לו" עכ"ל השו"ע. ומדובר מן הגמ' ב"ב לא,א "זה אומר של אבותי זהה אמר של אבותי האי אייתי סחדי דאבותה היא והאי אייתי סחדי דאכללה שני חזקה". דלאבי אין השני זוכה אלא הראשון אלס "הדר אל" אין דאבותה היא ובונתה מיניו והאי דאמר לך דאבותה דסמק לך עליה כדאבותה - טוען וחוזר וטעון או אין טוען וחוזר וטעון, לעומת אמר טוען וחוזר וטעון נהרדע' אמר依 אינו טוען וחוזר וטעון ומודי עלה היכא דאי"ל של אבותי ולא של אבותיך דאיינו טוען וחוזר וטעון..." מחלוקת האם פרשנות מחודשת לדברים שנאמרו על ידי מועילה אם לאו וכ"ל כעלא דמחני אלס במקומות שאין אפשרות לפרשנות של הדברים שנאמרו בפניהם לכוי"ע אין טוען וחוזר וטעון.

ואף דמשמעות השו"ע דזוקא בנתיחה בטענותו אינו חזר בו. הסכימו לשם"ע והש"ץ דאפי' לא חייבו בו"יד אלא שנראה מטענתו שיתחייב בה, כבר נמנעת החזרה.

ויש מקום לדרש ולבחין בטעם הדבר שהרויאמין בעדות מצאו שאמנו יכול לחזור בו מעודתו אלס הטעם הגזירת הכתוב היא "אם לא יגיד ונשא עונו" ודICON שהגיד שוב אינו חזר ו מגיד³ אך הכא בע"ד מה גרעה נאמנותו לטוען טענותו השנית מנאמנותו בתחילת לטוען כל שעולה בדעתו.

ויש לומר בזה הסברים בשני כיונים מרכזיים, האחד משום דעתו בראשונה הרי זו הודהת בע"ד שכל טענה אחרת אינה נכונה⁴ וכי"ש כמשמעות הטענה הראשונה היא חייב כלפי יש בזה הודהת בע"ד שהיא כמאה עדים ושוב אינו יכול לטוען אחרת. (כמו שעדים אינם חוזרים בתוכן וכש"כ).

3. סמי"ע כת סק"ד "דמשמע כלל שלא הגיד ראשונה נשא עון ולא מהני מה שיבא לחזר בו".

4. כגון כל האומר לא לויתי כאמור לא פרעתי.

דרך נוספת לביאור הדיון הוא דכשטווען וחוזר בו וטענה אחרת יש בטענה השנייה "רעותא" דחא נסתרת היא עיי' הטענה הראשונה שטען וע"כ אינו נאמן בה. אפשרת לביאור מניעת החוזרה שהיא למעשה טניף של הילך המחשבה השני שצינתי היא הרעיון שהעליה הרדב"ז בשווית ח"ג ס' תק"ג ז"ל "שאמ לא אמר כן (=אשר לחוזר) לא שבכת מוקם לשום פסק דין דין תבע את חברומנה ואמר חן וחוזר ואמר להז"מ אם אתה אומר יכול לחוזר לא יכול הדיון לפסק שמייד שיראה שרצוין לחייב יעתק טענה לטענה - אלא כיון שיוודה שוב אינו יכול לחוזר ולכפור ואם חזר אינו כלום ופסקין הדיון עייפ טענה הראשונה כיון שטענתו האחורה סותרת הרשותה" עכ"ל. ככלומר סיבת מניעת החוזרה מגמתה דין תיקין בבייד. אולם למעשה הרעיון שעומד בסיס הדבר הוא אי יכולת לקבל טענות סותרות מצדיו, וכן צינתיו אך כטניף לטעם שיוגדר מעתה - "רעותא".

נפ"מ משמעותית שיש בין שני האופנים היא במקומות שיש עדים מסוימים לטענה השנייה (וכן סיועים אחרים כמויו וכדו' וכדלקמן) דמהני לטעם הרעותא אך לא נגד הودאות בעי"ד שהיא כאמור רק עדים.

ואמנם הרמ"א ריש ס' פ' כתוב דלא מתני חזורה אף כעדים מסוימים לטענה השנייה א"כ נראה להדייא מדבריו דס"ל דמניעת החוזרה היא מהטעם הרשותן דחוודאת בעי"ד וכ"כ עראה"ש (פ,א) מפורשות.

נפ"מ נוספת שתתacen בשתק תחילת ואח"כ טען. דילכאו' לטעמא דחוודאות בעי"ד ס"ס שתיקת כחוודאה אולם לטעם דרעותא הרי אינו סותר דבריו הראשונים כי לא אמר דבר. (אולם יתכן דכיון שתיקת היא כחוודאה יש כאן רשותה שכעת טוען וצ"ע) - באופן זה היה מקום לבאר מה' מהריינו והגמי"י שהובאו ברמ"א פ,א אם חזר בו אחורי שתיקת דلمחרייו (ס' ע) אינו חוזר⁵ וכן ראי"ש כלל סד. ולהגמי"י פ"ז דטוניין יכול לחוזר בו וכן הסכים הש"ץ, והרמ"א פסק כמהרהיינו (ולדברינו כשיטותו דס"ל טעם דחוודאת בעי"ד) וכן מצאתי ברשבייא בשווית ח"ב ס' ש"ג.

ובספר ברכת אברהם (לב"ב לא,א) תללה חקירה זו ובב' פירושי הרשב"ס ב"ב לי ע"ב ד"ה ה"מ דשם בגמי' האחד טוען על הקרכע שנות חזקה אחר שקנאה מפלוני והשני טוען שיש לו שטר שפלוני מכירה לו לפני ד' שנים, ומבואר בגמי' דכיון ששנות חזקה מתפרשים אף ביוטר מג' שנים א"כ ביש לו עדי חזקה לג' שנים קודם תאריך השטר של השני כלומר סה"כ ז' שנים נאמנו (כעולה דלעיל דיכל לפרש דבריו הראשונים כשייש בהן ממשמעות הפרוש) וככתב הרשב"ס בפירושו הרשותן דאייררי שהעדים מעידין על כל ז' השנים וליש מפרשים א"כ עדים לכל השניםadam כוונת הגמי' לכך א"כ אין חשיבות לכך ששנות חזקה ממשמעו בלשון בניין אף יותר מגיש דס"ס יש עדים שמעידין כן א"כ מה' צרך פרשנותו של בעה"ד. ומשמע דלפרוש הרשותן עדין צרך שיהא כן ממשמעות לשון בניין adam המשמעות היא דזוקא גיש לא מהני עדות העדים דיש ז' שנות חזקה

5. ומקורו כתובות צד,א מהני וורי אחי או שותפי דעתך לך דינא בהדי חד... adam איתא במתא אבעי למיטיגי. אלמא כיון שתתק הווה כחוודה שחברו ספר טען. ואינו יכול שוב לבא ולטעון.

ואף אם יחזיר ויאמר כוונתי לו' שנים (אך בחזרתו קודם הגdot העדים דלא תימא בחזרה בಗלים וכדלקמן) והוא משומן אכן טועה וחזרו וטוען הוא מטעם דעתנו הראשונה היא הودאת בע"ז ולא מהני עדים כנגדה. ברםليس מפרשין זביש עדים לכל השנים א"ע שיתה במשמעות דבריו הראשונים כפרשנותו, דהיינו פירושתו סותרת להן בכך מהני חזרתו ע"י סיוע העדים, וטעם וחתעו אין חזרו וטוען לאו משומן הודהות בע"ז אלא רק משומן דיש בחזרתו רשותה וע"כ מהני סיוע העדים. והחמור⁶ (טו, א, בדף הרוי'ף) כתוב הצד הראשון ברשבי'ם הביאו הב"י ס"ס פ ז"ל "כתב הנמו"י בפרק חקוק אה ואמרין עביד אייניש דקרה לשני טובא שני חזקה, נראת מכאן דאפי' הוה מייתני סחווי לקיים מה שחרור וטוען לא מהני ליה היכא דחוורה וחזרו וטוען וכן מבואר בתשובה הרשב"א" עכ"ל וזהו למעשה מקורה של הרמי'א שהבאתיו למלעתה.

ואמנם צריך ביאור לכך דמניעת החוזרת היא מטעם הרעותה וכפי ריש מפרשין ברשבי'ם מדוע ליאכ הא הודהות בע"ז דהא ס"ס הודה ואולי ייל' דכיוון שאין כאן גזירות הכתוב שלא לחזר כמהו שבבודות א"כ יש מקום לומר וחתעה נחשבת להודהות רק כשיתור לא חזר ממנו, אך בחזר אויה הטענה החדש היא ההודהה הנוכחית. כלומר כיון שאין מניעה לחזר ללי טעמא דרשותה (לצד הזזה) א"כ הטענה מתגבשת לטענה מוגמרת רק בשלב הסופי שלה וממילא לא שייך הודהות בע"ז נגד חזרה של בע"ז עצמו, דהשלב הסופי הוא שכבר לא חזר יותר.

2) יכולת החוזה מפטור לפטור

עוד מבואר בשווי'ע סי' פ: "ב"ד"א שאינו טוען וחזרו וטוען לסתור טענתו הראשונה כשנתחייב בדיון בטענה ראשונה אבל אם יכול לזכות בדיון גם בטענה הראשונה יכול לחזר ולטעון ולזכות בטענה האחראית" עכ"ל.

והביא חסמי'ע לטעם הרוי' מגיש ז"ל בסק"ד "דאמרין מה לו לשקר אי בעי זהה עמד בטענתו הראשונה" כלומר הטעם שיכל לחזר בו הוא משומן מיגו, וכיוצ"ב בהג"א ופ' חזקת הבתים סי' ט ומפורש יותר ברשבי'א (שווית חי רלח) ז"ל "אפי' כפר בבי"ז ואמר לא לוייטי וחזר ואמר לוייטי ופרעuti נאמנו מיגו דאי בעי עמד בטענתו שלא לזה ואין לך מיגו יותר חשוב ממנו" עכ"ל.

והקצוה'יח בסק"ג דחה לטעם זה דהרי' מגיש והרשב"א משומן דאי' בבאו עדים לבסוף וה�יחסו טענה הראשונה הוא בעל המיגו וממילא בטלה כי' נאמנות דבריו השנאים" וכמו באמירה אשת איש אני וגורשה דנאמות משומן הפה שאסר הוא הפה שהתריר א"כ באו אח"כ עדים זהיתה אשת איש (דזוקא בשבואה הקלו בכח"ג) והוא אצלנו זוקא בבאו עדים קודם שחזר בו אינו נאמן דחווק כפן אבל באו לבסוף חי' נאמן. ואומנם הרמי'ה סי' לדחיכא דאית' באו עדים נגד טענתו הראשונה שוב אינו נאמן בשנית. מ"מ הרוי' מגיש חלק עלי' וא"כ קשיא לטעמה.

6. וכן הרוי' פיב' מגושין בזה כרוי' מגש ודלא כרמי'ה.

לכך כתוב קצוה"ח הטעם דחוור מפטור לפטור כיון דעתך לא נתחייב לא שיעך הודהת בע"ד. וכן באර לפוסקים לשנא "ראי עמי בעי עמד בטענתו הראשונה" דעתך לא נתחייב בה ולכן יכול להזכיר דלא נחשבת להודהת בע"ד. כלומר דלחזיא ס"ל לקצוה"ח בע"כ טעמא דחוודאת בע"ד אלא שמנבל את החלה תואר זה על חורה מהיבר, לעומת חורה מפטור ראייה מניעה⁷. אולם פשט הר"י מגש, והרשב"א לחזיא, דס"ל טעמא דמיגו ציל דס"ל דיש אייזו מניעה אחרת בחורה שבאה לידי ביטוי בחורה מחותמן דאליה א"צ למיגו כלל ואפשר לומר דהמניעה נובעת מהרעותא שנוצרת בסטיות הטענות וכש"כ ليس מפרשיס ברשבי".

והנתן רבינו שמואל רוזובסקי⁸ בחידושיו לב"ב סי' ח הביא דס"ל לר"י מגש ולהולכים בשתו ג"כ טעמי דחוודאת בע"ד אולם זהו רק בחורה מהיבר וכפי קצוה"ח אולם בחורה מפטור דליך לחוודאת בע"ד יש לחסרון שנוצר מהרעותא הניל ולכן בעי למיגו. כלומר דחסרוון זה נמצא תמיד אולם מסתתר הוא מאחרוי הטעם דחוודאת בע"ד ואין בו צורך אולם במקום שיורדות ההוראה חזרות ונערות הרעותה וכי"כ להוכחה ברמביין. ועפ"ז מותרצת קושית הקצוה"ח על הר"י מגש דחא דבד"כ לא מהני המיגו שבו אוח"כ עדים שסתוריהם לטענה הראשונה הוא משומם אך נשארת למיגו ההוכחה שהוא דובר אמרת מדייכל לטעון טענה אחרת אולם לא די בזה אלא בעי ג"כ לכך הטענה שנובע מהמיגו שיכל לטעון אחרית ובבאו עדיםתו ליכא בע"ד הכח הזה דחא סטרו העדים לטענה הראשונה. כיווצ"ב הוא בטוען פרוע על השטר במיגו דמזויף ואוח"כ באו עדים המקימים לשטר דבטלה נאמנווון דלא מהני המיגו. אולם אצל החזר מפטור לפטור כיון שהטענה השנייה יש לה כת בפני עצמה ואני צריכה לכך הנבע מהרשותה אלא שכל הגראון שע"י המיגו ובזה אין העדים פוגעים.

ההקרירה שהציגי האם בחורה מפטור לפטור יש צורך במיגו בכלל חסרון שקיים בחורה בנוסף (בר"י שמואל) או במקומות (כשי"כ לרשב"ט) הודהת בע"ד, או שאין צורך בו מושום דמניעת החורה היא רק מטעם הודהת בע"ד והכא ליכא לטעם זה - תהה בה כבר הש"ץ ע"ט סקכ"ג דכתיב שם ביחס לחזר בו מפטור לחמות קול שבאים עדים לסתור טענותו הראשונה דהרמ"א כתוב זבקול מפורטים א"א לו לחזרו וככתב הש"ץ ולא דמי לסי עב"ית, דחתם איירוי בדבר שנאמנווון ורק במיגו וכשיש קול מפורטים בטול המיגו, אולם הכא א"צ למיגו להאמן (קצוה"ח) ואוח"כ כתוב זו"ל "דאולי יש לקיים דברי הר"ב וכיון דחא דחוור וטוען אפי' מפטור לטענה גרועה היא מודהר מטענה קמייתא וכדמישמע בטור בשם הר"י מגש דלא מהימן אלא משומם מיגו ראי בעי קאי בטענה קמייתא ומפטור א"כ הכא אמרין דלא בעי קאי בטענה קמייתא משום שהקהל מפורטים וליכא מיגו ודמי לדלעיל סי' עב". עכ"ל.

7. כלומר שלא דבורי היה מקום לומר דיש דיש הודהת בע"ד ג"כ בטענת הפטור או משומם דמויה שכל טענה אחרת היא שקרית, או משומם ראי בפטור יש ניפוי מהיבת בנו שבו אח"כ עדים וכו'.

8. מעין דבורי כתוב ג"כ ר' אלחנן בקוב"ש ביב קיא-קביב אם כי לא פרש מדויע מפטור לפטור בעי מיגו וציל בדברינו.

ואמנם יש לאמץ את דברי ר' שמואל ביחס לר' מגש והרשב"א ולומר ואומנם אין חטף דרשותא עומד בפניו אלא רק בצללה של החוזה מהונעת بعد בע"ז לחזור בו לפטור זהה מכאן להדייה ותירויוiso סיל לטעם דחויאת בע"ז ואך בוצרה קיצונית יותר מראים אחרים - והוא בדיון החוזר ע"י שאומר נזכרתי וכפי שיבואר لكمן במקודם הבירור. וזאת למורת שם הס הסבירים לטעמא דרשותא זהה בעו מיגו.

עפ"ז ייל דהו"מ ברשב"ס שהובא לעיל דעה ייחודית היא שאינה מקובלת בראשונים ובאחרונים כפי שמשתקף מהם. או שיש למצוא ביאור אחר למה' הפירושים ברשב"ס הניל' ודלא כפי שיבואר הברכת' אברחום.

עוד מקום יש להוסיף לביאור הנתיבות ליכולת החוזה מפטור לפטור דכתיב זיל' ע"ט סק"ד) "דכל דהוא פטור איינו מדקדק בטענות הבאות לפוטרו וחשובן כאילו לא אמרו כלל" ככלומר דמפטור לפטור לא נשבת חזרתו לחוזה אלא כאילו טענה כעת לרשותה, ואך דנראה דעתם זה עומד בפני עצמו ודלא כר' מגש דכין דתו ליכא חוזהת בע"ז א"כ יכול לחזור וא"צ למיגו. בספר אבי עורי לר"מ שך זיל' צו"ג פיו הל' ג, ה) באדר לנתיות דאדרבא אoil בשיטת ר' מגש ומשלימים לו דהא תמורה היאך יויעיל המיגו להוזאת בע"ז. זאת כתוב דמפטור לפטור ליכא חוזהת בע"ז מפני שלא דיק (לעומת קצוה"ח דסביר דליקא כל הוזאת בע"ז בטענת פטור וכש"כ ר' אלחנן)อลום כיון שעדיין אפשר שדקדק חזרתו אינה מתקבלת לולי המיגו שכabbת הר' מגש והרשב"א ע"ש.

העליה מן האמור הוא כי אי יכולת החוזה מחובה לפטור אף כי מצאו ברש"ס רמו לכך שיתכן שאינה נובעת מהוזאת בע"ז אלא רק מהרעותה שבעצם החוזה אולם החוזה המקובלת יותר לבאר וכן פסק הרמ"א היא משום הוזאת בע"ז שבטענת החזוב הריאונה, ועפ"ז לא תועיל לחוזה סיוע של העדאות עדים וכ"ש לא יויעיל מיגו.

אמנם חוזה מפטור לפטור אפשרית לטעם דחויאת בע"ז משום דהכא ליכא חוזהה וכש"כ קצוה"ח דבטענת פטור ליכא חוזה או כש"כ הנתיבות משום דאין אדם מדקדק בטענות פטור אייזו מהן לטען. אולם ליל' דברי הרב שך בר' מגש שכabbת זיל' רק החסרון דחויאת בע"ז, יש מקום לומר שברוזת טעם החוזהה (כגון מפטור לפטור בין מטעם הקצוה"ח ובין מטעם הנתיבות), נעור חסרון הסתירה שבין בי הטענות (רעותא) וביע מיגו כדי להאמן בטענה השנית וכש"כ הר' מגש והרשב"א ע"פ באור ר' שרוזנטקן.

ג. חוזה ע"י אמירות נזכרת / טיעתי

לאור האמור יש לבחון את מעמדה של החוזה מחובה לפטור ע"י אמירות המרכבות את החוזה כמו נזכרת / טיעתי, שהרי אי יכולת החוזה מחובה לפטור היא בחוזה סתמית שאמר בתחילת דבריו ואח"כ גרט אחרית בסתם, אולם בד"כ אדם החוזר בו מטענה לטענה יאמר טיעתי בתחילת וcut נזכרת וכיווץ"ב. ואומנם מצאו בזה, בפסקים אפשרויות חוזה בתנאים מסוימים וכפי שיבואר וזאת חרף המתבקש מן הדברים שהעלוнач בתחילת שמנית החוזה נובעת מהוזאת בע"ז וא"כ היאך יחולר בו מהוזאתו.

1) דין הוחרה ואח"כ אמר נזכרתי

הר"ם פ"ז מטו"ג הל' ז - "מי שהודת בבי"ד⁹ שאני חייב להזתובע מנה ואח"כ אמר נזכרתי שפרעתי לו חובה זה שהודתי בו והרי עדים ח"ז עדות מועלת ועשה על פיהם שחרוי לא הכחיש עדיו ואינו טוען לא לויתי מעולם" וכותב המ"מ - "דין זה שכטב רבינו לא ידעתי לו עיקר בגמ' אבל דברים של טעם הס" ואחרונים תרו למצואו מקור לר"ם מהגמ' שעהמ"ש קלח, וכו') והגור"א עט סק"ט כתוב דמקורו מהנהו גנאי דגיטין י"ד וכי"כ בעל הגדו"ת, דחתם ע"פ חשיבותו בתחלת נתחייב האחד טכם כטף שהקנה לחבירו ע"י מע"ש, אולם אח"כ כעשה החשבון בפניע מצא שיטה, ומובואר בגמ' דקנון בטעות חזר ומובואר בר"י ו/orית ו/orית דאייר"י או שהודו לו בעלי הדין או שידוע היה שטעו ע"י עדות עדים, א"כ העה דע"י עדים נאמן לומר שיטה למורת הودאת בע"ד דidea. הרשב"א בחידושיו לב"מ ג ו/oriy מגש לשבעות מא חלקו על הר"ם מסוגיות הגמ' הרשב"א מהגמ' "מה לפיו שכן איינו בהכחשה" דמשמע שלא מהני הוחרה אף ע"י עדים (לעומת עדות ששicityת בה הכחשה).

והר"י מיגש מסוגיה דשבועות מההוא גברא דאמר לחבירהhab לי מהז זוזי דאויפטן א"ל להדי"מ אול איתי סחדי דאויפטה ופרעה" דמשמע התם דאף בחזר בו לומר בדברי העדים לא מהני. וכותב וכן הביא סח"ת (שי"א, ח"א, ג) בשם דאין הבדל בין הוחרה וחזר או שההודאה נוצרה ע"י הכחשת עדים, והשו"ע בס' עטג פסק כפי הר"ם ד מהני התחזר ע"י סיוע העדים. וביחס לסיוע של מיגנו לחזרת בע"ד איתא בש�"ע קכו, ג. אחר שכטב ד מהני עדים לומר טעמי בחשבון (גנאי) הביא מה' ד"א דמתני לומר טעמי במינו דלא"מ או במיגנו פרעתייך ו/orית דלא מהני המיגנו. עוד ביחס לחזרה בסיו"ע המיגנו הביא הרמ"א בס' פא, ג דאן המודה יכול אח"כ לומר טעמי שהודתי במיגנו דהחותרטן.

2) בע"ד שנתחייב בשבעו אני יודע ואח"כ חזר בו ע"י שטוען נזכרתי

בשו"ע עט, מביא המתבר דין הוחרה מפטור לפטור וז"ל השו"ע "איינו מוחזק כפרן א"כ כפר בבי"ד ובאו שני עדים והכחישוו אבל הטוען לח"מ וחיבתו שבועה וכשבא לישבע חזר וטען פרעתי או אני יודע, או שטוע להולה אני יודע וחזר וטען לויתי ופרעתי הויאל ולא הכחישוו עדים אלא שמדקדק בשבעותו לששותה תתקנה כיון שתי הטענות באות לפוטרו ישבע שאינו יודע ויפטר". והביא הש"ץ ד אני יודע שכטב השו"ע ההינו אני יודע אם נתחייבתי אבל אני יודע אם פרעתי כיון שדיננו להתחייב א"יא לחזר בו. והוכח כו מל' השו"ע "כיון שתי הטענות באות לפוטרו". וקשה דהרמ"א עה, ט כתוב אני יודע אם פרעתי דיכול לחזר בו ע"י شيء אמר נזכיר שפרעתי (בשם מרdeck). ושם הביא הש"ץ סק"ט למחוש"ל דהרמ"א קאי לדברי שער ר' אלפס דסיל דבאיי יודע אם פרעתי פרעתי עדין בעי התובע שבועה כדי ליטול וכיון שכך, אין אמרת אני יודע אם פרעתי

9. ומובואר בש"ק פח סקל"ב ו- פא סקגי"ו ובעוד מקומות דהודה חיו ע"י תביעת התובע דאיilo בחוזה מעצמו נאמן לחזר בו ולומר טעמי אף ללא סיוע עדים ווע"ע لكمן.

חייב גמור על הלווה דחסורה שבועה וכי יימר דמשתבע, אבל לדין דסבירא יודע אם פרעתי א"צ לשבועת התובע ק"ל להלכה אין יכול לחזור בו דהוא מחויב לפטור. ואולם הש"יך אצלנו בס"י עט סק"כ כתוב DAO מנס הטוען שכח וכעת נזכר שפרק מהני ליה שיאמר נזכרתי ע"מ שיכל לחזור. ובזה איררי הרמי"א, ואולם הכא בס' עט איררי בטוען בתחילת איני יודע בשקר וכעת חזר בו שלא מהני אף דחזרה היא מאני יודע. וכיווץ"ב סתם הסמי"ע עה סק"כו דסבירא יודע אם פרעתי כיון שלא הוודה לו בתחילת שעדין חייב לו لكن יכול לחזור בו ונראה דר"ל דדוקא ע"י נזכרתי מזלא הזכיר לשוע"ע עט, דשם לא מהני אמרות אני יודע לשיכל לחזור בו וכשייך הש"יך.

וכן קצוה"ח עה סק"ז דחזה לש"יך שם סק"יט מהא דבתובע דאמר בתחילת איני יודע אם נתפרעתי דבזה אינו מקבל ומ"מ עדין יכול לחזור בו שנזכר שלא נתפרע וכפי השוע"ע ט וכיווץ"ב ש"יך טה סקעוי ועי"ש לפניו) ממשע דיכל לחזור מאני יודע ע"י נזכרתי אף כשהאני יודע הוא טענה שלמעשה מהייבת אותו ולא רק לפי שעורי רב אלפס. עוד כיווץ"ב בשוע"ת יהודה יעלה ח"ב סי' קצ"ו דהביא לש"יך הנו בשם הריש"ל וככתב דאנפ' לשעריו רב אלפס תמורה שיוכל לחזור מטעם שכabbת החיש"ל אלא הטעם שחזר והוא משום דסבירא יודע לנזכרתי לא מחשב חרזה וכן ק"יל ברמי"א אף דלא ק"יל כשריעי רב אלפס (עוד הביא שם להקשות מהרמי"א עט), דאמר איני יודע מה אתה אומר שיכל לתקן דבריו עי"ש והוא לרמי"א א"צ לתקן דבריו דסבירא שיחזר ממש ע"י נזכרתי). א"כ היוצאה לחזור בו מהיוב לפטור כשחובתו הוא איני יודע והחזרה ע"י נזכרתי.

ואומנם היה מקום לבאר את יכולת החזרה מאני יודע כפי שהעלתה קצוה"ח ע"ה סק"ח והוא משום "זאיini יודע אם פרעתייך חייבו אינו אלא משום ספק גול", וא"כ אין הדין מחייב אלא הוא עצמו מסופק וכן כחוור ואומר נזכרתי וטוען ברוי יוצאת מהספק גול" עכ"ל קצוה"ח. עפ"ז עיקר יכולת החזרה היא מפני החסרון שבתויב ולא מפני אופן החזרה. ואולם קצוה"ח עצמו נסתפק בזה דואלי גם באני יודע כשל עליו חיוב ודאי ע"פ דין, מצד משאיל"מ כגון ני לא ידענו ני לא ידענו - יכול לחזור ואדרבא רצה להוכיח כן מטובע לחזור בו מטענת איני יודע אם נתפרעתי, וככתוב דתלי זה בטעם דסבירא יודע אם נתפרעתי אינו זוכה ואcum"ל¹⁰. והאבנ"ז (חו"מ פט) לא נסתפק בזה וז"ל "זהה" באמור איני יודע באופן דחויב שבועה ואני יכול להשבע וחזר ואמר נזכרתי שנאמנו" עכ"ל.

ד. ביאור התוצאות שבammerot נזכרתי לצורך חזרה בעת"ז

אחר שנוחחנו לראות שההלכה מקבלת במוגבלות מסוימת את הטענה נזכרתי / טעויות (לעתים באופן מוחלט ולעתים ע"י עדים או אף במיגו או אולי כלל לא וכפי המחלוקת

10. עוד הביא קצוה"ח שם והנתיבות סק"ח לכמה"ג דחויב שמלשון הטoor והשוע"ע דבמשאל"מ שנוצר כתועאה מע"יא, לא יכול לומר נזכרתי א"כ (לעומת איני יודע אם פרעתי דאנפ' שחייב מ"מ יכול לומר נזכרתי) ונארותו הקצוה"ח והנתיבות דסבירא יכול לחשב גנד העד יש כאן לעד נאמנות לממן כב' עדים (כביואר הראשונים בסוגיה דנסכח דרב אבא) וכן אין יכולת חרזה לב"ז נגד טමנות ב' עדים.

(ע"י מאמרו של הרב יוחנן גבאי בnalion זה). הערות המucleת.

שחובאו ויבוארו ליקמן) יש מקום לבאר כיצד הטענה פועלת והיא נגזרות ממנה חילכות השונות והמחולקות שבחן כל זאת לאור העובדה שבארנו שהזורה כשלעצמה מעמדת חיוב יש בה חסרון של הودאות בע"ד שבת אף עדים המשיעין אינם מועילים.

וامנם בשלמא באומר אני יודע אם פרעתית¹¹ ורצוינו לומר דעתך אינו זכר ר"ל דהפתה להשלמת דבריו השair כבר בתילה, וליכאתו הודהה בע"ד דחכשיר את הקרכע מרראש לאמרות "נזכרתי". וכ"כ האבנ"ז חויימ פט ז"ל: "וילא דמי למודה שחביב ואח"כ אמר נזכרתי שפרעתית שאינו נאמן דשאני התם דסותר למה שאמר תחילת אלא אומר מוטעה הייתי ע"כ אמרין הודהה בע"ד כי עדים דמי (באופן עקרוני ליל' שנאמר שה"נזכרתי" יש בו תועלת לחוזה) כשם שעדים שהודיעו ואח"כ אמר נזכרתי אינו סותר דבריו הוי חזר ומנגיד כך זה, אבל באומר אני יודע אך עכשו נזכר וידע עכ"ל. (אמנם הראשונים שאומר, שאמתת תחילת אני יודע אך עכשו נזכר וידע עכ"ל). (אמנם באומר אני יודע אם פרעתית ללא אזכור של כת וכיו"ב יש בזה איזו סתרה שאומר בסוף שיודע שפרט וחילוק עניין זה מצאנו בדברי הרא"ש גבי חזורת עדים וע"ז בפרק העוסק בחזרות עדים) אבל בשאיינו מקדים ואומר בתילה שאינו יודע, היאן מתאפשרה חזרתו וצ"ל שהמפתח הוא באמירה "נזכרני" ואותה יש לבאר, והוא דעתן נזכרתי / טעתי מהוויה "אמתלא" ותירוץ למזה שטענתה תחילת אחרת מטענתו הנוכחית אף שלא הייתה טענתו הראשונה נכונה, וממילא מסירה האמתלא את הודהה בע"ד שבטענה הראשונה ופורצת דורך לligatmoות של טענה חדשה. ואמנס כן הגדר האו"ש פ"ג מעודת הל' ה¹² ז"ל: "דוחך נזכרתי הו' כמו אמתלא טובה ומוכרת" וכן בשווי' יהודה יעלה ח"ב חויימ קצ'ו הגדרין כן חזרה זו דשם איררי בלהו שתילה טען פרעתית וחלמה הכהישו וטענו זה על זה עד שנתרצה החלמה וכותב לו חייבו באומרו שכיוון שהחלמה טוען כך לבטה הצדיק עימו, אחר חוזש טען הלהו שנזכר שאמנס כבר פרע בתילה, בתשובתו השווה דין זה לרמ"א עה, ט דמאיini יודע יכול להזור בו שנזכר (כיון שהזודאות הייתה מתוק אי ויעיה) אלום כתוב דכיוון שעשה מעשה כתיבה לא מהני חזרתו דאפי בנוגן אמתלא אחר שכותב אני חזר וכפי הדין בי"ד קפ"הلبשה בגדי נידות דלא מהני אמתלא מטעם זה כפי הרשבי'א.

מעתה בשלמא בחזרה מאני יודע אם פרעתיתatoi שפיר דאית החרסה של הודהה בע"ד¹³ ע"י האמתלא נזכרתי לא שבה ועלתת הרעوتא שבסתירות הטענות, דליקא הכא שום סתרה בדבריו ביחס למזה שאירע בנסיבות שהרי בתילה אמר שאינו יודע ולא נתן גרסה סותרת לאשר ארע ממה שגרס כתעת. אלום בחזרה מהזודהה המחייבת לפטור ע"י טעתי בהודאתך אחר שירדה הודהה בע"ד ע"י האמתלא יש אמנס רעותא אך א"כ

11. ע"י קצוותיך פ, סקייב כסביר הלהו בטענת אני יודע שלו שפטור בת, חאם יש בזה מיגו לחאמטן ואcum"ל.

12. שבtab לשב קושית קצוותיך עה סקייב בין חזרה בע"ד לחזרה עה) וליקמן יובא האו"ש בעין חזרות העז.

13. אפי אם נאמר בכח"ג שיש בע"ד.

מה החלוק בין דין זה לדין חוזה מפטור¹⁴ הא סוי"ט האמתלא מורידה את הودאות בעה"ז. ויל' דשאנו הטעם דעתו הראונה ליכא כל הודהה ומעתה כשחוור ט"ל ל��וחה"ח דליך רעוטא ולרי"י מגש והרשב"א יש רעוטה המצריכה חיזוק הטענה החדשה עיי' מינו. אולםanca דחוור מחווב הטענה כשלעצמה יש בה חוזהן בע"ד אלא שאנו מסירים את החוזה עיי' האמתלא אולם זה א"א אלא עיי' אמתלא ניצחת אולם טעתי סוי"ס יש בה חטרון דשובה בצדיה דעתו לבונן אך א"א להשתמש בטענה זו כאמתלא גמורה אלא עיי' סיוע עדים (או מיגו - וכפי שיבואר) ברם לר"י מגש ורשב"א לכל חוזה מטענה יש בה רעוטה שמצריכה מינו (ודלא כקצוחה"ח) א"כ בודאי שלא יכולה לשמש אמתלא כלל וכן לדעתם א"א לחזר עיי' טענה זו כלל.

אופן נוסף להבנת התועלת שב"טעתי" יש לומר לפי המרדכי פ' חז"ה ט' תקדד הובא ברמ"א פא, בג' ביחס לתבעו אין החפש שאתה טובני שלך אלא של פלוני זיל' "מיهو יוכל אח"כ לומר טעתי בהודאות ושל אחרים הם במינו דוחזרותים לאותו פלוני, אבל לא יוכל לומר טעתי בהודאות ושליהם ואע"פ שיש לו מיגו, דחוורת פיו עליו עדים ולא יוכל אמר אח"כ טעתי אע"ג דיש לו מיגו. והבואר במרדכי דחוורה משל פלוני לשאל אלמוני כיון שאין בה חוזה מהודאות בע"ד אלא מחווב לחובה החסרון הוא הרעוטא שבחוזה. או במילאים אחריות אמרית טעתי בשעה היא מ"מ כיון דaicא מיגו טענה גרוועה וכלשון המרדכי "וואעיג שטעטי טענה גרוועה היא מ"מ כיון דaicא מיגו נאמן כדאשכון בתלמוד טובא טענות גרוועות דבלאו מיגו לא מהמנין ליה עיי' מיגו מהימנין ליה" אבל בשחוור מחווב לפטור כאן חוזתו נתקلت בהודאות בע"ד שהוא כך עדים ואני יכול לומר טעתי ואפי' עיי' מיגו ברם טעתי עיי' סיוע עדים מהני וצ"ל כוונתו וטעתי היא טענה לגיטימית בחוזה מטענה לטענה, ככלומר מעין טענה חדשה שיכולה להאמר במקבץ מסויים של טענה שקדמה לה, אך אינה נחשבת לחובה די בחיזוק לטענה הריאונה, אלא ששוברה בצדיה דהיא טענה גרוועה וכן מהחווב לחובה בא"כ באה בסיווע עדים דאו העדים הם הגושפנקא לטענה וכיולה להאמר וממילא החוזה מתקבלת אבל מיגוafi' לצד שהוא בירור והוא איינו בירור מוחלט (וכפי הסברא המבוארת מדו"ל לא אמרין מיגו לחוזיא דהוא איינו ברור מוחלט ומועל לחוזיק אך לא לחוזיא) עצ"ל למרדכי דא"א לפרשו באופן הריאון דאם טעתי הוא אמתלא א"כ בטלת הודאות בעה"ד ומדווע כתוב דיש עדין הודהה בע"ד וכן מוצע צרייך עדים נסתפק במינו כמו בחוזה מחווב לחובה (ודתא לא ס"ל למרדכי את הנימוק האחר שמצויך עדים "דייק" וכפי שאכתבו لكمן).

נ"מ אפשרית בין שני הביאורים היא בסוג המעד שארעה בו החוזה דלמרדי כ' אימת שמחשבים דבריו להודאה לנו בפני עדים וו לא מהני המיגו אולם לפי הדרך הראשונה שהבאוו שלפה הוצרך בעדים נובע מהחסרון במינו וכפי שיבואר لكمן יתכן שחסרון זה עלה רק במעד ממשמעותי יותר, ואולי להפוך.

14. זהכא הדין אם צרייך סיוע מיגו או עדים או דשות סיוע לא מהני ואילו בחוזה מפטור תחום הדין הוא אם צרייך בכלל מיגו אם לאו.

ה. ביאור דין טיעתי

1) מחלוקת אם צריך סיוע עדים או די במינו

להשלמת התמונה בדיי טיעתי יש עוד לבאר המחלוקת והדינים השונים כפי המובא לעיל יסוד דין טיעתי הוא מהא דגיטין יד מעשה דהנתנו גנאי דע"פ הריב"ף ור'ית ור'ית אפרשות החזרה היא רק עיי עדים המשייען (וכפי שבארנו מושם הרעותא שבზורה) הסיק מכח תנוסי שם ד"ה ולא פש דלא מהני מיגו מהא דבוי עדים ולא מהני ליה במינו דפרעתית וחוכית כן מהגמ' דשבועות לח בהזדה במנה ולמחורת אמר לה"מ דחייב משום דכל האומר לא לוייתי אומר לא פרעתית והא הודה בתחילת במנה, ולא מהימן לומר טיעתי בהודאותי במינו דפרעתית וכי'כ הרוא"ש והרין שם (וחוכיתו כן מב"ב קעה ואכמ"ל) וחטעם דכיוון שהזדה בפניי עדים דיק בדבורי ואנן סחדי דלא טעה. וא"כ לומר טיעתי במינו הוא מיגו נגד עדים דלא מהני. ורק מפטור לפטור מהינו דבעונת פטור אדם איינו מדקוק כי'כ לבורר לו טענת הפטור וכש'כ ר'יא וסרמן בקוב"ש ב"ב קיבן אלם בתירוץו הראשון כתוב הרין דאה"נ מהני המינו, והביא הבי' בס' קכו לתרומות וכותב דבריו הראשון ס"ל בה"ת דמהני מיגו אף בכח'ג מיהו ייחידה הוא לית הלכתא כוותיה.

ואולם היסוד למסקנת התוס' אינו מוצק שהרי הגמ' איירוי' בקנין דמע"ש שנערך בין הס' וכיון שקנין לכתיבה עומד لكن אין נאמן לומר פרעתית במקומות הקנין וא"כ נפל המינו, כי'כ הרשב"א בගיטין לישב קושיות התוס'. וכותב הפנ"י (שם) דכן ס"ל לרוב הראשונים, אמנים מהתוס' נלמד דס"ל דנאמן לומר פרעתית בקנין (או דשאני גנאי וכפי שתכתב הפנ"י לישב עיי'ש) ומה' זו הביא הרמ"א בס' ע.א. ופסק שם הש"ך דאיינו נאמן לומר פרעתית דכן ס"ל לרוב פוסקים וכי'כ בס' ליט' סק"י¹⁵, ועפ"ז צ"ל דהכא עיי עדים משום דליך מינו אלם במקומות שיש מיגו ייל דמהני ולيكا החסרון דיק (דאין לו מקור) וכך צ"ל לשחיתת דלעיל.

והש"ך ס"ל כן דכתב בס' פא,כג על דברי הרמ"א בשם המרדכי (ב"ב תקד - הבהיר למלואה)

15. שורשי המכח אם נאמן לומר פרעתית במקומות קניין נמצאים בסוגין דגיטין יד ועד בכתובות כ,א בכתוב העדור על השטר אפי' כמה שנים והביא הריב"ף ל' הא דחינויו עדות בקנין, וקשה דעתו של פריעון. והביא ה'ין לרמב"ן דתירץ בשם הגאים אומנם אחר ל' יומ און כותבן דחוישון לפיעון. והרשב"א תירץ דכיוון שתוטם קנן לכתיבה עומד איינו נאמן לומר שפרע דלא היה פורע שהיה חושש שנכתב או יכתב שטר (וכשי'כ חסמי"ע ע סק"י). ומכאן למדו ברמב"ן דס"ל דנאמן לומר פרעתית במקומות קניין מודלא תירץ כרבש"א וכן למד האמור-ברוך בס' לט. והגר"א ע סק"ה והש"ך שט (אף שהביא ברמב"ן גם מקור הפנ') וכן הש"ך ליט' סק"ה בנה קושיתו על התלות שבין אמרית פרעתית ליכילת הכתיבה של השטר. (אף שהquia מקום לומר נאמן לומר פרעתית במקומות קניין בסתם הלואה. וא"כ אין כותבן אחר ל' יומ מכיוון שיש פריעון בנסיבות דרוב אין פורען אלא אחר ל' יומ. ולרמב"ן ג'כ ייל אומנם אין טאמן שפרע ומ"מ אין כותבן מחושש פריעון) וכותב ביחס לפרעתית במקומות קניין לשון וי"א. ומ"מ מזהב בא לתרוץ התוס' אין הוכחה דס"ל וטאמן לומר פרעתית במקומות קניין לשון בפני המלה ל"א סטם קנן וכוי (חובא בשוו"ע לט,ד).

דלא מהני מיגו (מטעם) - לאחר הוזאת בע"ד א"א להאמן ע"י מיגו וכש"כ למעלה) וכותב הש"ך דליקא ראייה מגנאי וכש"כ הרשב"א וע"כ מהני המיגו וודחה להוכחת התוס' משבותות ליה וכותב דוחתם לא איירוי באומר טעתית אלא באמר לא היה לך מעולם עיישי. והובאה מהי זו התוליה בתורציז הרין בשוויע קכו,יג בדין עיינתי בחושבני וטעיתי זיל' יש מי שאומר שנאמן לומר טעתית במיגו דלח"מ או מיגו דפרעטיך ויש מי שאומר דאיינו לומר טעתית דין כאן מיגו דחווי כמיגו במקומות עדים¹⁶ דלא שכיח שטעה אלא אדרבא אדם מדקוק הייב קודם שיודה עכ"ל השוויע וכותב הרמ"א וכנ"ל עיקר.¹⁷

למ"ד דלא מהני המיגו מטעם דהוא במקומות אין סהדי דזקוק בהודאותו, כבר הוכרתי למעלה שיש לדון באיזה מעמד צריכה להיות החוזאה ע"מ שטאמר שודאי דזקוק בדבריו (זאת לעומת שיטות המרדכי דלעיל כלל מקומות שאמרתו הראונה נשחתת לחוזאה - ממיילא לא מהני המיגו) המהר"יק סי' שה הביא דרך בבי"ד או בחוזאה בצדוף קנון בפני עדים מדקוק, אבל בסתems בפני עדים אין מדקוק וכותב דרכ' מיגו א"צ. והש"ך (פא סק"ט) חלק בזה דעתכ"פ עyi למיגו (בחוזאה בפני עדים). ובשויע קכו,יג, משמע דמות' תוס' - שהיית אם מהני המיגו איירוי אף بلا עדים וכן למד הסמ"ע סקל"ט אך יש לזכור שם אירוי בקנין דמעיש' ועוד הביא הסמ"ע דברי' משמע דזקוק בחוזאה בעדים לית למיגו וכן חרואה". ואומנם אין מוכרים לומר כן בשוויע ומה שכתב "לא המחה בעדים" קאי אמרו דלח"מ דאיירוי בו השוויעadam אין עדים א"א לומר להר"ם וכ"כ הש"ך סק"ט זמשתבר דין סהדי הוא בעדים (למ"ד שיש אכן סהדי ודלא בשוטותיה) וכן הדעת נותנת דבלא עדים אין אדם מדקוק (זהה אף יכול לחזור מטענה שחוץ לבני"ד).

וכן פסק הרמ"א שם, אומנם בכת"י הביא מהי ופסק דעתמן שיטה במיגו (וכ"ש בכתוב על פונקטו דזה לא נחשב לאמריה וא"צ אף מיגו לבטלה וכש"כ הרמ"א פא,כג בשם המהר"יק). ואולם למ"ד שאין מקבלין המיגו בחוזאה כתובה (שטר, כת"י) גם סייע עדים לא יועיל לפיה הטעם דעתטי הוא מצד אמתלא דלי' אמתלא היכא שעשה מעשה (וכש"כ בשווית יהודה יעלה לעיל בחזרה מאיini יודע לפפטור)¹⁸ ועפ"ז קשה לש"ך סק"ץ שבאר לרמ"א בס' עט, שהזר לכאו על דברי השוויע בס' ב' וכותב הש"ך דקמ"ל דמהני טענת נזכرتني בצדוף עדים בשטר וכת"י, והוא בכת"י א"צ לדמי'א עדים אלא די במיגו ובשטר זה הוא מעשה הא מבטל לכל יסוד ה"זכרתני" הינו האמתלא וויל הרמ"א לשטוו בס' פא דהביא למרדכי והוא הרי ביאר לטעתית לא מצד אמתלא כשי' לעיל וא"כ אין החסרון של עשה מעשה.

בעוסקינו באופן החזורה באמירות נזכרתי א"א שלא לציין לש"ך שבאר דהחוודה שעסוקנו בה היא כשבאה ע"י תביעת החובע אולם במודה מעצמו כתוב (פח סקל"ב, פא סק"ו) שיכל

16. כתעם הרין וכו' ודלא כמרדי שחייב הרמ"א בס' פא.

17. עד הובאה מהי באוויות בקיצור כליל מיגו לכנהיג מו-כו.

18. אומנם זה אינו מוכחה שיתכן שלמעשה יחשך רק אקט שיש לו משמעות מחייבת באופן בלתי חפיק וכת"י ה"א אפשר לומר פרעוגי (כבסי' טט) עפ"ז מובן הדבר בפא,יג, ברמ"א ובנו"כ מתי מהני לומר אמתלא דהשיטה בכת"י עיישי.

לומר נזכרתי שטעוני בחודאתני אף בסתירה מוחלטת לדבריו הראשונים אף לא עדים המטען והוכחה כן לפוסקים¹⁹. וחוזין נבע מהפה שאסר וכי'כ עי' Tosfata Rish ב'ימ' דבזהודה מפי עצמו יכול לזרור עי'יש (וזוקא עי' נזכרתי וכדו' ולא בחזרה טעם) ומובואר זהה הטיב עי' שטן' שהפה שאסר אין מיינו אלא נאמנות על הדבר אף יותר ממינו דהא ס'ס הכא יש אכן סחדי זדייך והיאך מהניא חזרתו עי' הפה שאסר אין מטעם מיינו וכשכ' רבים עי' מתנ'א פיעיה מאיסוי'ב טו, ביה'יל חי' מב, קוב'ש כתבות מג ועד'. עוד כתוב שם החשי'ך דהשתאה לא מהני במודה מעצמו בבי'ך אף דמותי בטעמי וברורה כאן עדיפות טעוני"ך דاضריה בדוחק אף בבי'ך אולס ודאי הוא שאין אדם משטה בבי'ך וא"א לומר כן אף עי' הפה שאסר.

2) מחלוקת ר' ימ' ור' יי' ממש או מהני בכלל חזרה

אחר שהעלנו לדין המה' אם מועל המיגו לטועות אם לאו. העסוק מעט במא' אם סייע העדים מועל. דחבענו לעיל דעת הר' מגש והרשב'א דרכ' סייע העדים לא מהני, והבאו מוקור הר' מגיטין י"ד ומוקור הר' מגש משביעות מא', ויש לחושות המקורות הסותרים ולישבם לפי הדעות השונות.

וכותב סה"ת (ש"א, ח"א, ט) לישב לר"מ את הגמ' שבשעות דחתם איררי' באמור תחילה לחדר'ם וסתורו עדים מעשה כפרן עי"כ ולא טמן יוטר לחזור בו אף בסיווע עדים. ולמענשה זו הحلכה שמובאת בר"ס ע"ט וכל האמור לא לוייטי כואמר לא פרעתני וכיוון שיש עדים נגד אמריתו לא לוייטי אין מקבלים את עדות פרעון של העדים נגד הדואת בע"ד. וברב"מ החוסיף טעם משומן דעתך כפין עי' חקשת העדים ובאוור הח"ז' דקמ"ל נאמנו לומר אה"כ פרעתני אף בסיווע העדים.

עוד הקשה המ"מ על הר"מ מהא דפסק (מלוח ולו ידו) במווצה ש"ח לות אומר פרעתי מחלוקת ואתו טהדי דפער הכל שלא מהני ליה עדותם. ומשמע אף דחוור לומר כמותם ותרכז המ"מ או דאייריו בעומד בדבריו או דשאני ש"ח דאין לולה כלל טමנות נגידו לעומת מקום שאין ש"ח שיש לו נאמנות עצמית לול הודהתו וחובא הר"מ בשוו"ע פב, יג והביא הש"ך סק"ט לקושית המ"מ ומשמע שקיבל לרוץ בראשון. וחנומו"י רב"ם הביא למחלוקת בזות, וישב הר"מ דשאני היכא דחוור בו מפני העדים (כשבועות) לבין היכא דחוור מעצמו ואח"כ באו המשען. עוד חוסף דמנהני ודוקא כשאנון סתירה מוחלטת²⁰ בדבריו כגון חרחה מלויתי לנארתי שפרעתי אולם מלויתי ללא לויתו וכיוצ"ב ה"ז סתירה חזיתית ואינואמן לתזרור. ופסק כוונתיה הרמ"א עט, ג, וחש"ך שם סק"י הביא דחמא"מ ממשע דחולק בזוח²¹.

19. ע"ע בש"ק פח סק"ע' שכתב ולמרות דנאמן בטיעתי בחודה מעצמו מ"מ בנתן כבר המשות דעשה מעשה תו לא נאמן - ומובן חיטב החילוק ע"פ מש"כ דעתינו הוא מדי אמתלא באBookmark מעשה לא מהני.

20. החסר דאך בטיעתי הוא אמתלה לחזרתו מ"מ יש טיעתי שאפשר לקבלו כחומר לשני בין התוצאות וכי יש שא"א לאქבל, כוון יש מקום לקבלו שכח שפרק לבסוף אלום לומר ששכח שלו לגמור איין מסתגר.

21. אומנם בסק"ט משמע דס"ל כנמו"ג.

וחמבייט ח"א טז הביאו הש"ץ סק"ב ס"ל דיכול לחזור בו אף אחר עדות העדים וייתר מזה מועילה הסטייעותו בעדים אף ללא אמרת טעתי. ורק בעומד בדבריו אין מקבלין לעודותן ואפי' כشنעשה בתחילת כפרן מועילה הסטייעותו בחון.

ואף זהמקור לזרה הוא מהנהנו גנאי דחויר בו לנמרוי ולא רק שמוסיף פרט ששכח כפי שכتب הנמווי, מ"מ ייל דעתות. בחשבונו לא נשבת לסתירה חזותית כפרט שאירע או לא אירע בנסיבות, ובדומה לה ישב טה"ת (לפי הובני) לר"י מגש את הגמי' דגנאי דחאת הטעם לחידיא דמהני חזרה, דשאנו גנאי דאין חזרה מגרסת הזרים שארעו בנסיבות אלא טעות בחשבונו ודבר זה יכול להתקבל בסיווע העדים.

ג. דין אמתלא

אחר שהעלנו את התלות של נידונו באמתלא (לפי פרוש אחד) יש ליתן את הדעת לשתי נקודות. א) האם מהני אמתלא בממוון: ב) האם באמת מועילה האמתלא קיבל את הטענה המחדשת.

1) אמתלא בממוון

ביחס לאמתלא בממוון מצאו מה' ויש לעמוד על שורה קצח'יח פ סק"א חbiasה והסכים לדעה השנייה. דעת מהר"ש הלוי ומהריש"ס דמהני קל וחומר מאיסורי ערוה לממוון, ומהר"יא חסן חלק וכותב דיליכא אמתלא בממוון וראיה מהרא"ה דאף באיסור התולוי בשעבוד ממוני כגוון אמרה מקודשת אני לפולני לאו כל כמייניה להפקיע עצמה ממנו באמתלא ולהזוב לו. ומהר"ש הלוי הזכיר דבריו משלו הר"ם דכתב גבוי חזר ומספר דבריו - אמתלא. ועוד מחשṭאה וחسبעה שישוטם אמתלא²². ורחחו קצח'יח דאמתלא דהרי'ם שונה זምפרש לדבורי תראשונים ולא סותרו והוא דמהני לומר חשṭאה וחسبעה הטעם דרך כל העולם לומר כן ומש"ה נאמן וראיה דחאת השבעה לכמה פוסקין טענין ואמתלא בעי שיאמרנה בעל חדין עי"ש²³.

ובabhängig ע"קתו, איתה דמהני אמתלא בממוון ביחס לאומרת בטמאתי לבני דכתב שם הרמי'יא וזיל "ויאם חזרה בה וננתה אמתלא לדבריה למה אמרה מותחילה כן נאמנת" עכ"ל. ברם כתוב שם הח"ם (סקכ"ב) דחאת דמהני אמתלא לממוון דוקא כשהיא יצאה מב"ד אבל ביצאה אינה טמאת שמא למדוזה אחרים אמתלא זו וכמו אתה בחו"ם פ ותב"ש הביא לח"מ. וכן חנובי'ק אב"ע ס' הביא לח"ם דמהני אמתלא בממוון וזכה כן מהשṭאה וחسبעה וرك ביצה מב"ד לא מהני האמתלא שמא למדוזו, אולם באיסורין כתבו דלulos מהני האמתלא וכותב כן אף לדעת הראי'ה דהינו אף דמשמע לכאו' בראי'ה

22. עי' קצח'יח פא סק"ה שביאר דבחسبעה האמתלא ברורה ובחשṭאה מפני שהותבע השיטה בו ולא כשי'ך שכותב דחשṭאה איתא גם שלא תביעה.

23. וחנובל יצחק פ, א הזכיר מריש ב"ם מודלא אמרה הגמי' מה לפי שחזר עי' אמתלא לעומת עדים דלא מהני בהם אמתלא, ואותם לא מהני אמתלא בחודחת ממוון.

דהטעם דלא מהני אמתלא בממון משום דחוב לאחרני כתוב נובי ליישב טעם זה וכותב דחא השטאה וכדו' נאכון לטען אף דחוב לאחרני אלא דכוונת הראייה דהיכא דחוב לאחרני הי' דין שבין אדם לתברוא ומהני אמתלא רק שלא יצא מבה"ד דבריאו חושין שלמדווחו לשקר ודלא כבואר מהרויו חסן לראייה כפשוטו וכן למדוז הפלאה כתובות כ"ב וחות"ס יוד' ט מהראייה דלא מהני אמתלא בממון). עוד כיווציב כתוב הנובייק אב"ע יי"א לבאר הב"ש ו סקכ"ו דכתוב לראב"ד דס"ל באשה שאמרה בעלה הכהן, נאנטי דכתהן אחר הרוצה לשאתה אחר מות בעלה יכולת לומר לו אמתלא ואמרה שנאנטה כדי שיציאנה (לעומת המ"מ דלא טמן בכח"ג משום שלא היה בעלה חייב לגרשה בטעונה זו) וכותב הב"ש ובמוקם שהיתה מפסdot ממון כגון באשת ישראל שאמרה לו נטמאתי לא מהני אמתלא ולכן לא מהני אמתלא ג"כ לאסוריין ובair הנובי דהוא במקומות שייצאו מבය"ד דרך או לא מהני אמתלא בממון.

עוד יש לציין לביאור הבית מאיר אב"ע,יג להא דאין אמתלא בממון דהוא לא מפני שממון חמור ואדרבא הקשה המתה"ש הלוי דמהני בעורה קו"ח לממון, אלא זממונו הוא דוגמא לקבלת הودאותו באופו מוחלט עדותת לא שיור, דחא כל ממשעות הודהתו היא רק לחובתו ובזה לא מהני אמתלא (כפי שבעדות לא מהני אמתלא כב"ס כת, ומו, בעצם הטוענים אנטיסים דלא מהני חזותם זו) והיה בשוויה באיסורין במקומות שקבלת דברי המודה מוחלטת גם לגבי אחרים וזה הביאור לאמרה נתמאנתי והוחזקה נידה בשכנותיה (יoid קפה) דלא מהני אמתלא (לבד מבואר הרשב"א דעתנה מעשה) דכיוון שהוחזקה, בעלה לוקה א"כ קבלת דבריה אינם לחומרה בלבד אלא עדות, אבל כל מקום שאין מקבלים הדברים אלא לחומרה המודה רקzeitig"ח סי' לד ולא מצינו שחלק בזה כמו בשאר אמתלא בשוויה אף דהוא מזמן הודה לא רקzeitig"ח סי' לד ולא מצינו שחלק בזה כמו בשאר אמתלא בממון, והוא משום דשוויה רגיל אין קבלת הדברים עדות, עפ"ז חלק הב"מ על הב"ש באשת ישראל שאמרה נתמאנתי וחזרת עי' אמתלא דאומנם מהני משום שקבלת דבריה הראשונים היו רק לחומרה עצמה ולא בעלה.

עוד ביאר עפ"ז לראב"ד שהובא בראי"ש (כתובות פ"ב סי' ט) באמור הכלולה אמנה על שטרו במקומות שחב לביע"ח דידייה דלא מהני ומ"מ כתוב שגבנה אח"כ מהשטר עי' אמתלא דבריו הראשונים היו לסלק לביע"ח דידי, (ו/orי יונה וילך בין אמתלא מוכחת לאינה מוכחת עי"ש בראי"ש) והוא אמתלא בממון היא, וביאר²⁴ הב"מ דכיוון שאין מקבלן דבריו בתורת וודאי לגבי הביע"ח א"כ דבריו הם בתורת נאמנות מוגבלת ולא עדות ומהני אמתלא ואכמי"ל בזה ערך²⁵.

העליה מכל האמור - לסוברים דיש אמתלא בממון הלא הם מהרי"ש הלוי ומהרשב"ס

24. ו/orי אלחנן בקוב"ש כתובות ט תא ביאור דחוב אמתלא ידועה בעדים, דאומדין דעתו שתכוון לדחות הביע"ח.

25. ו/orק"א בשוויות קיא וחוו"ד קפה חסכימו לב"מ ו/orי תיים מולוזין פלייג, ע"ע בהערה 51 בב"מ (מהדי' חדש).

והרמ"א²⁶ באביה"ע ודאי ניחא לבאר חזרת טעתי על יסוד האמתלא ואף החולקים וחולכים בשיטת מהרי"א חסן יש מקום לבאר כפי הנוב"י הח"ם והב"ש שעקרונית יש אמתלא בitto אלא רק שחו"ז לב"ד אין אפשרות חזרה ע"י האמתלא מחשש רמאוות וא"כ ניחא לדין. ברם לב"מ אף שביאר שמקומות שלא מועילה בהם האמתלא אין זה מושס הממון אלא מפני אופי ההודאה, וכי"ש ל��ואה"ח, נחל יצחק וכוי שא"א לומר בהם את ביאור הנוב"י. אין אפשרות לדינן אלא באופן אחר. ועי"ע בהמשך ביאור נוסף לאמתלא בitto.

2). האט אמתלא מועילה לקבלת הטענה המוחזשת

עוד העלו את החקירה האט אמתלא מועילה לקבל את הטענה החדשה או רק לבטל את הטענה הראשונה ולהשאר במצב שקדום הטענות והנה במסנה יבמות קי"ח דין שתי צורות שהאחד אומרת שבعلن מת והשנייה אומרת לא מת, שדין הראשונה להיתר והשנייה לאיסור. ומבררת הגמ' מדוע המשנה היכינה לפי התשניה שלא מת והוא אף שתקה אין דבר המתירה. זהה אין אישנה נאמנת לצרתה, והוא משום דגדול החידוש זאמרה לא מת דס"ד זאומנס מת ומורתת אלא שמשנתה לחברה אמרה לא מת כדי לעגנה ואף שוגם היא תאסר ע"י אמרתה ניחא לה בזו זאומרת "תומות נפשי עם פלישטים" וחקשו התוס' ס"ו²⁷ היה שוויה אנפשה חתיכה דאסורה והיאך תמיינה ותרצוי דחס"ד הוא שתאמור אמתלא שמה שאמרתי לא מת בשנאתי את צרתי, קמ"ל דיאינה נאמנת, ודלא כתובות כב שאישה שאמרה אי"א אני וחזרה לומר פנוייה ע"י אמתלא דמנהני לה. וביאור האוש"ש (פי"ג מעות ה"י) וכן מהרש"י ומהר"ם שי"ף דההובל בה שאמתלא משמעותה חזרה מטענה הראשונה אולם אין מקבלים לשניה אלא ה"ז כאילו שתקה ועי"כ בכתובות אם שתקה ה"ז פנוייה כבתחילה ואיילו אצלנו ביבמות היא בחזקת אסורה שהיתה אשת איש).

ואמנם בכתובות כגב באומרת אני וחברתי טמאות ועי"א אומר שתיכן טהורות היא נאסרת דשאחד"א וחברתת מותרת ע"י העדר וUMBRA דקמ"ל שתיא עצמה טמאה ולא אסרה עצמה כך כדי שתאמן באסורה את חברתה (תומות נפשי עם פלישטים). ושוב י"ל כאן כפי התוס' ביבמות דמה הס"ד והוא שאחד"א. אלא צ"ל משום אמתלא אף אי"כ מה הקמ"ל הוא אם נאמר שהאמתלא לא מספקה ואין מקבלים דבריה האחרונים הרוי מ"מ יש ע"י שמותירה, וא"כ תאמר שהקמ"ל הוא דיליכא אמתלא כת"ג משום גזרעה היא, דס"ט לא נאמנת לקלקל חברתה ועוד שמעיזה להכחישה ועוד שמקלקלת עצמה, וא"כ יש מקום לבאר כן התוס' ביבמות²⁸, וליכא ראייה דامتלא היא אכן מקבלין

26. ע"ע��ואה"ח פא סק"י דכתב דלמודכי יש אמתלא בitto. עי"ש.

27. וראיה לזה מכתובות טו באומרת נאנטה תחתך בעלה כי להרוויה הכתובת זמ"מ ומשמע דלא מהני לומר אח"כ לכחן אמתלא שאמורה שטאנסה תחת בעלה כי להרוויה הכתובת זמ"מ תאסר לפי שתשאר בספק שאינה טאמנת בדבריה האחרונים אלא ה"ז היא כשותקת.

28. נפ"מ שס ליש ע"י שמות דאם אמתלא היא כאילו שתקה מהני העד אולם אם אין הכא אמתלא כלל

דבריה האחרונים, כי"כ האו"ש ושמעתוי מהגר"מ דימנטמן שליט"א ישב לזה ע"פ חפנוי בשוויית דעתנותה הע"א על האשת בנינה על הברי שלה עצמה והכא דהיא כאילו שתקה א"כ ליכא ברז ובטלת נאמנותו.

ואמנם בשווית רעקי"א פה ובחמתה שלמה אבה"ע נז ובאיזהור ח"ג כד ובammeri בינה חלי שחיטה ג' דו בביואר המהרשי"א להלכה. כי"כ עפ"ז יש מקום לדון בחוזר בבי"ד מהודאות לפטור ע"י טעת טעתי לפי הפרוש שישוד הטענה הוא אמתלא (ולא לפי המרדכי) האם אומנם יפטר בזה לאור ה寧'ל.

ויל' אומנם לפי המהרשי"א ה"ז כשותק וכיוון שהתובע תובע והוא איןו משיב צ"ל חייב לולי סייע העדים ומילא עלה לנו ביאור נסף לצורך עדים בנוסף לאמתלא דעתינו, וכן מבואר בש"ק דבזהודה מעצמו א"כ לעדים או למינו זלא דבריו ליכא שום חיזב. ואומנם אף במינו היה זי ליל האן טהדי ודידי דמה שאין מקבלין לטעה השניה באמתלא הוא רק כשהאין בירור של עדים או למינו שטענתו השניה נכונה (ואף דעת'א לא מהני בזה לפי מש"כ ע"פ חפנוי ייל דעת'א גרע מינו בזה, דכוו רק היכא שנאמנו לשבועה או היכן שהאמינווה אך מינו מחוץ לטעת בעה"ד) ואומנם בחיבב ע"י איini יודע אם פרעטה א"כ לאמתלא וכמו שהתבואר שאינו הודה בא"ד שהمفנתה לחורה הונח כבר בתחילתה וכدلעיל.

ואומנם כסברא זו כתוב חמורי בינה חו"מ דני טו"ג סוו"ס יט לבואר מ"ד דלא מהני אמתלא בממוון. אמתלא ה"ז כשתיקת ומחווה חובה ביחס לתביעת התובע קלומר דשיך אמתלא תמיד אלא שבmmoון א"א להשתמש בה. עפ"ז ייל דגם לשיטות דלית אמתלא בממוון נראה לבאר דיננו ע"פ אמתלא כי החסרונו שבאמתלא הוא גוף מסביר את הצורך בעדים וזזו הכוונה זכוכחים לאחרים אין זי באמתלא לישב את תביעת התובע.

ואומנם מצאתי כי סברא הפוכה באו"ש (שם) לבאר דין הרומי"א באיני יודע אם פרעתק דחוור מושם שאמתלא היא סילוק הטענה הראשונה בלבד וכאיilo לא טע ואינו לפניו כלל דעתינו ליה. אולם זה נראה דוחוק לומר דחסרונו הטענה יעמוד לזכותו.

עוד מקום לציין לרעקי"א שווית ס' פה דבריא למהרשי"א דרך היכא דדבריו מתקבלים עדות²⁹ (אלא שהקלו לסתוך עלי) אין זי באמתלא אלום היכא דדבריו מתקבלין מדין בע"ד שטוען בברזי זי באמתלא³⁰, כי"כ עפ"ז בחזרתו של בע"ד דדבריו אינם בתרורת עדות זי באמתלא לקבל טענות השנית³¹. ונראה בזה ביאור ה"טיעתי" ע"פ האמתלא. אלום כפי שראינו גם ללא חילוק הרעקי"א נראה לבאר הטעתי כאמתלא ולא זו בלבד אלא

לא מחמי העד.

29. עפ"ז ק"ק לרעקי"א בשווית (כתבים קעט) שכותב דהא זליק קרמן שבעת העדות באשח אף שיש בה עדות שמתה הבעל (ויש נפ"מ לכתובות) הוא מושם דוחטם זו אינה עדות אלא נאמנות. ויש לדוחוק.

30. עפ"ז נופלת הרואה שהבאוו ליל מכתבות טו ליסוד המהרשי"א וואו"ש.

31. קיימות השלכות נוספת לדין המהרשי"א שמתבססות על המצביע ההלכתי הראשוני שקדם לדין באמתלא, ע"י אמרי בינה יו"ד חלי שחיטה ג' ואইיעור ח"ג, כד.

שהרוויחנו ביאור נוסף שיעלה גיב למ"ד זלילת אמתלא בממונו.

ג. טענת נזכرتיה של התובע

ב>Showע חווים נת איתה "מלזה שהוצאה שטייח מקוים וטוען הלווה שהוא פרוע וחלולה אמר אין יודע אינו גובה בו. ואם חזר ואמר ענתי בחשבוני זוכר אני בבררי שאינו פרוע חזר וגובה בו" עכ"ל. ולכאני הדין בתובע הוא כבנתקבע דבאיini יודע חזר ע"י נזכרתני.

וכיו"ב בשוו"ע סה,כג "האומר שטר בין שטרות פרוע ואני יודע. איזהו כל שטרותיו פרועים" וכותב הש"ץ סקעיו וזיל "אלא אדם הוא חי וטוען אח"כ ענתי ונזכרתיה שזה פרוע והאחרים אינם פרועים חזר וגובה בהן כדעליל סי' נט" (וכבר חבאתי לказחיה שדו מכאן אם יכולת החזרה מיini יודע הוא בכל מקומות או רק בזה שחחויב בספק).

בחוזה שאינו חייבים לו ואח"כ אומר שנזכר שחייבים לו, אף עדים מסיעין לחזרה איתא בסמ"ע עה, סקכ"ח דלא מהני, דחוודתו הראשון היא כמילה.

בשתק תחילת (ובנתקבע הבאנו מה' בזה מהרמ"א סי' פ) בד"כ אין ממשימות לשתקה דיכול לתבוע מתי שתחפש, כלשון השוו"ע פח.יד. "אני שואל עתה" אלם לעיתים יש חשיבות לטזר התביעה כגון לעני מודה במקצת וכדי' ובזה זאי לא מהני שנזכר אח"כ דס"ס לאتابع בתחילת ואף אם אמרתי נתקונית לتابع תלוי הדבר אם אמרין מערימים בכחיג ואכמ"ל. (וע"ע עה, פח יד-טו וויכ"ל).

ה. טענת נזכרתיה אצל העדים

נפתה צהר לדין בחזרות עדים מעודון הראשונה ע"י שטענו שנזכרו אח"כ. קצוח"ח עה טק"ז ציין לדין נזכר בעדים והוא מהראיש כל נט סי' א שהובא בד"מ ובסמ"ע סי' כת וזיל השוו"ע כת, "אחר שעיד חד בבי"ז אינו יכול לחזור בו כיitz אמר מועיטה התייחס שוגג היהני ונזכרתיה שאינו הדבר כן לפחדו עשיתני אין שומען לו אף נט טעם לדבריו" כיו"ב בשוו"ע מולז, בעדים החתוםים על השטר וכת"י יצא מקום אחר דאין נאמנים לומר אמתלא שכטבו מפני האונס, הרי להזדיא דלא מהני אמתלא לחזרות עדים וזאת משום גורת הכתוב (סמ"ע כת טק"ז). וחרמ"א שם "כשנותנים חרם בvhיכ"נ אחר עדות שיגידו קודם שייצאו מביהיכ"נ ולאחר מכן יצאו באו עדים להגדיל ואומרים לא שמעו ליבנו אז להעיד ועתה זוכרין, יכולים לחזור ולהעיד הויאל ושתקנו תחילת ולא אמרו אין אנו יודיען. ואף אמרו אין אנו יודיעים וננתנו אמתלא לדבריהם ומה אמרו כך חזרין ומגידין הויאל ולא אמרו בהפוך ממה שאומרים בראשונה" עכ"ל. ככלומר דמשתקנו לנזכרנו מהני אך מאין אנו יודיעין ע"י אמתלא גמורה³² דמעילה רק משום

32. וכן הרשכ"א בשוו"ת חי רלה וחובא בבי"י סע"ט וזיל "ולא אמרו שאין יכול לחזור ולטען נזכרתיה אלא לגבי עדות אבל לא בעי"ז עכ"ל.

שבתבילה סוייס לא אמרו עדות ממש דברם ממש כבר כתוב השוויע דאף אמתלא גמורכה לא מהני.

והסמייע סקיה הביא לראי'ש "זהיה כ שאמר תבילה אני זכר עתה דיול לחזר ולומר נתתי אל ליבי ונזכרתי משא"כ כ שאמר תבילה סתם אני זכר דאיינו חזר ומנגיד" ואומנם הטוי שם דיה הויאל ושתקו חלק ומכוון ברוך מן הגמ' כתובות כב, דרי אש אמר בתבילה "לא ידענו עדות" ולבסוף נזכר והיעד ועפי' ביאר הטוי לחילוק באומן אחר דבלא זכרתי מעולם אז ודאי דאי לא לחזר מזאת, אך כ שאמר אני זכר בסתם שמעותו שזכר וכעת שכח. וכן המרדי בעבודות עיף הגמ' כתובות כ מהני חורה אף מאיני יודע ומайдך בקצת החשי דעת החג'א (פ"ד שבועות טו) שמנע את החזרה שע"י נזכרתי אף לשותך בתבילה.

העליה דאי ש恢חורה בעוזות אינה אפשרית ואפי' עיי אמתלא, מ"מ יתכן שע"י נזכרתי היא ניתנת בשופי עוד יותר מחזרה בע"ד. וכךון שאמר שתבילה שאינו יודע דהען תלי בהגדרת עדות של חזר ידעה אדם היא מוגדרת כעדות אין היא אפשרית וכש"כ הרמי'א ועוד יותר הוג'א אפי' בשתייה³³. אולם אם אינה נשבת לעדות דהא סוייס אין לעדים הללו לומר שהוא רלוונטי לנוון וכש"כ בספר דורש משפט (לקצת'ח עט), דבעדות עניינו בידיעתו וכשאינו יודע זו אינה עדות אומנם בע"ד עניינו בטענות אם חייב אם לאו... וכן לכך זה אפשרית החזרה וכפי המרדי והתוי וכן הקצת'ח כת סקיה הביא לר'ל'א שבשבועות פ"ד (ס"ה מתני) דשם ב' התורות תלין בכך אם מאין אלו יודען לירען נשבת חזרתו לחזר ומניגד אם לאו, ולדברינו תלוי הדבר האם אמרת "אני יודע" נשבת לעדות³⁴.

עודין צריך לחזק את ההגדרות הכא דאי דנאמר שלא מהני שיאמר נזכרתי מושם אמתלא לא מהני הרי סוייס ברמי'א איתא דמןאי באמתלא גמורה, ואף כי ראיינו שבנזכרתי יש רעות באמתלא אולם כיצד הדבר מתישב בעדות ואף שביאר הרמי'א דמןאי מושם שלא אמר בהפק מהה שדובר בראשונה³⁵ עדין צ"ע אולם לא באתי לבור דין עדות אלא רק לעורר עליהם בקשרינו.

חותימה

- אהთום בצייני ברמיזה עקי הדברים שטאמרו, לפי סדר המהלך -

אין אדם טוען וחזר וטען מוחבה לפטור מושם הודהות בע"ד ויתכן דאי רעותא יש

33. וביאו ה דבריו יחזקאל (יט,ב) דס"ל זוג שתיקה נשבת לאמירה בעדות להג'א כפי חורי'ת דמןאי עדות בכתב'יד.

34. החת'יס חוי'ם לד דן ברין בארכחה.

35. וע"ע בספר הלכה פסוקה עמי' תמב'ת מג' ובחרה 299 שרבים חלקיים על חרין. (חררת עורך).

36. עפי' הביא בפתח'ש סקי'ו בשם החת'יס חוי'ם לד בעדים שאמרו פלוי לו וחוינו שנכוו שפרע דמןאי מצד שאין סותרים לדבריהם הראשוניים וככתוב חפת'ש עדין צ"ע.

בחזרה. ולפ"ז בחזרה מפטור לפטור אף אם נאמר דליך הודהת בע"ד עדין צריך למיגו, ומ"מ ע"י טענת טעיתי חזר מהודאתנו ע"י סיוע עדים או מיגו ו"ייא דכלל אינו חזר ומאיini יודע חזר אף ללא סיוע (ובנעשה כפרן א"א לחזר כלל).

העלנו דהתוועלת שבטבעתי היא האמתלא שמורידה להודהת בע"ד. ولكن איini יודע אם פרעתי מהני לחזר, אומנם מהודאה רגילה דעתך יש רעותה באמתלא זו - בעי מיגו או סיוע עדים. ול"ייא דאף עדות לא תועיל הוא משום דהרעותה באמתלא מבטלת אותה ומミילא את היכולת לחזר. אומנם ציניתי למזרכי دمشقם ממנה זונכתי אינו מטעם אמתלא אלא מטעם אחר. עוד בארכו למח' האס מהני בכלל סיוע ואם כן אייה, מכיוון שלדברינו הדין תלוי באמתלא העלו האס אין כאן חסרון של אמתלא לממון ועוד האס אמתלא מועילה לקבל את הטענה החדשה - עפ"ז עליה ביאור נוספת לצורך בעדים המשיעים לטענה השנייה.

חתמנו בטענת נוכרטוי של התובע דס"ס הוא בע"ד וא"כ הדין דומה אף כי משמעות החזרה שונה ופתחנו פתח לטענת נוכרטוי אצל עדים וביאור החלוק בין לחזרה שאצל בע"ד.